ממוסקבה לטקסס: הטלטלה במשק האנרגיה העולמי משנה גם את מדיניות הודו

written by יוסף רוזן | 16.03.2026

ב-10 במרץ 2026, הנשיא האמריקאי דונלד טראמפ הכריז בנמל בראונסוויל, טקסס, על "העסקה הגדולה ביותר בתולדות ארה"ב": בית זיקוק בשווי 300 מיליארד דולר שייבנה על ידי חברת רילאיינס ההודית ויעבד פצלי שמן אמריקאיים לאורך עשרים שנה. אף משקיע זר לא הוביל מימון בהיקף כזה בפרויקט אנרגיה אמריקאי בודד. אך מי שסבור שמדובר רק בעסקת אנרגיה מפספס את התמונה הגדולה.

בעקבות פלישת רוסיה לאוקראינה ב-2022, הפכה הודו ללקוחת הנפט המשמעותית ביותר של מוסקבה: עד סוף 2023 היווה הנפט הרוסי כ-30 אחוז מכלל יבוא הנפט ההודי. אך בינואר 2026 ירד נתח זה ל-19.4 אחוז בלבד. יתרה מכך, רילאיינס, המפעילה את בית הזיקוק הפרטי הגדול בעולם, לא רכשה אף חבית נפט רוסית אחת בינואר 2026. החברה שפעם הגדירה את קשר האנרגיה של הודו מול רוסיה, נטשה נתיב זה בשקט. במקביל, יבוא הנפט ההודי מארה"ב עלה ב-31 אחוז על בסיס שנתי עד דצמבר 2025. עסקת בית הזיקוק היא החותמת לקשר המתהדק עם ארה"ב.

הנרטיב שאפיין את יחסי הודו-ארה"ב לאורך שנת 2025 סיפר על מלחמת סחר: מכסים אמריקאיים, רטוריקה הודית לוחמנית, ואווירה דיפלומטית צוננת. אנליסטים דיברו על משבר ביחסים. אך כפי שטענתי לאורך השנה האחרונה, הכיוון האסטרטגי מעולם לא השתנה. גם בשיא המשבר, מזקקי הנפט ההודיים הפחיתו בשקט רכישות רוסיות. רילאיינס ביצעה סקרי היתכנות לעיבוד פצלי שמן מאגן הפרמיאן. ONGC גיוונה השקעות לעבר המערב. הרעש הציבורי היה מסך עשן להתקרבות אסטרטגית בין ארה"ב והודו. ב-2 בפברואר 2026 הוכרז על הסכם הסחר, המכסים בוטלו, ו"המשבר" הסתיים. לא בפריצת דרך דיפלומטית, אלא בהבנות סחר שהושגו בשקט מאחורי הקלעים לאורך שנה שלמה.

כשהמלחמה נגד איראן שיבשה שרשראות אספקה של משאבי אנרגיה מהמזרח התיכון, ארה"ב נרתמה לסייע. ב-5 במרץ 2026 הנפיק משרד האוצר פטור של 30 יום שאפשר להודו להמשיך ביבוא נפט רוסי. שר האוצר בסנט הסביר: "כדי להקל על הפער הזמני בהיצע הנפט העולמי, נתנו להודו רשות לקבל את הנפט הרוסי". אותה ממשלה שהטילה מכסים כעונש נגד הודו, עמדה לצדה ברגע משבר פוטנציאלי.

צעד זה מעיד על שינוי כיוון בגישה האמריקנית כלפי הודו. לא עוד התייחסות להודו כאל לקוח, משקיע או בסיס ייצור, אלא כאל שותפה אמיתית. מדובר בצעד בונה אמון משמעותי מאד עבור הודו, ומצביע על כך שארה"ב בוחרת בביסוס שותפות ארוכת טווח עם הודו על פני התעקשות על אינטרסים בטווח הקצר.

שותפות זו בולטת ברבדים נוספים של קשרי המסחר בין ארה"ב לבין הודו: מתקן השבבים ATMP של מיקרון בגוג'ראט בשווי 2.71 מיליארד דולר (2023), מפעל השבבים לביטחון לאומי Shakti (המוערך רק ב-500 מיליון דולר, אך בעל חשיבות אסטרטגית), ופיתוח תשתיות הענן של מיקרוסופט ואמזון בשווי 16.4 מיליארד דולר. אלה מהווים עמודי תווך לא רק בהקשר הבילטרלי אלא גם בהקשר לשרשראות אספקה גלובליות המנותקות מרוסיה וסין. בהקשר זה, בראונסוויל, טקסס הוא עמוד האנרגיה.

עמוד התווך האנרגטי 1.2 מיליארד חביות לאורך עשרים שנה- צפוי לשרוד כל שינוי שלטוני ומהמורות ביחסים הבילטרליים. אין הדבר אומר כי הודו הופכת לבעלת ברית פורמלית של ארה"ב, עצמאותה המדינית כמעצמה גלובלית נשמרת, אך בתחום האנרגיה, הקריטי ביותר לנתיב הפיתוח שלה, היא מתחברת כשחקנית מפתח לשרשרת אספקה אמריקאית, בדומה לשילובה של הודו ב-Pax Silica.

כמו כן, המלחמות במזה"ת האיצו מגמה זו. כשמיצר הורמוז הפך לאזור סכסוך ו-20 מיליון חביות ביום נמצאו בסיכון, הודו, המייבאת מעל 85 אחוז מצרכי הנפט שלה וצפויה להגיע ל-6.6 מיליון חביות ביום ב-2030, הבינה שגיוון אנרגטי הוא לא אופציה. הוא הכרח. תובנה זו גם מסבירה את הרציונל מאחורי יוזמת IMEC השאפתנית. בית הזיקוק בבראונסוויל יבטיח מעורבות ותמיכה אמריקאית גם מעבר לים ונושאת פרי גם למדינות שלישיות: נפט אמריקאי מובטח, מעובד על ידי מומחיות זיקוק הודית, זמין להפצה הלאה דרך מסדרון אנרגיה מתהווה.
אולם, צריך להפנים כי המעורבות האמריקאית מעבר לים מונעת בראש ובראשונה מאינטרסים של אנרגיה, סחר וטכנולוגיה בשירות MAGA (Make America Great Again), לא מאידיאולוגיה. הבנה זו קריטית גם כשמתייחסים ליוזמת IMEC – במקום להתמקד במותג ובשיווק, הדיון צריך להתמקד בשאלה היכן נמצאים האינטרסים האמריקאיים בתחומי האנרגיה, הסחר והדיגיטל. בשלב זה, אנו רואים הלימה גוברת בין ארה"ב לבין הודו.פורסם במעריב, בתאריך 16 במרץ 2026.
*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.